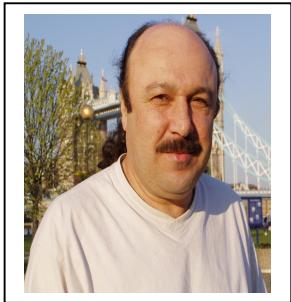

"علوچ "رەمزىيەك بۇغۇرى ئەتەوهى؟"

خەسەرھو سايدە

k.saya@ukonline.co.uk

يەكەمjar ووشەي "علوچ" لەلایەن محمد سعید صحافى وەزىزى راگەياندىنى رېژىمى بەعسەوه، وەك يەكىك لە زاراوه پىروپاگەندەكانى جەنگ بەكارهات وپاشان بەخىرايى لەپانتايى دەنگاكانى راگەيان و زمانى دەربىرىنى رووداوهكانى جەنكدا جىگايى گرت و دواترىش لەگەل رووخانى رېزىمدا، خۆى كىشاپى سەر زمانى خەلک لەشارەكانى كوردستان وېمەجۇرەش بەكارەينىنىكى سیاسى وکۇمەلايەتى بۇ پەيدابۇو. دەستتۈزۈڭەكانى وەك سەبارەي علوچ، "پارەي علوچ"، "علوچ خۆيەتى"... تادىگات بە"كىرىكارى علوچ" كە رۆژانە، خۆبەخۇ لەفۇرمىكى گالتەئامىز و بەراوردىكارىدا، كەلىنەكانى "فەرەنگى كوردى" پىرەتكاتەوه، نىشان ئەدات كەپىرسەيەك بۇماناكرىنەوهى پىيانە وبەها كۆمەلايەتىيەكان، لەپاشتى زارەوهى "علوچ" وە كەوتۇتەرى وگەرەكىيەتى جياوازىيەكانى نىوان " ئىمە ئەوان" لەغۇرۇرىكى نەتەوهىدا بەكتە ئەقلەيەتى كۆمەلگايىكە كە هيشتا جەنگ و پىكىدادانى نەتەوهى تىياڭرمە. بەلام وەختىك ئەم زاراوهىيە خۆى دەكتە پاشگىرى ووشەي "كىرىكار" پەيامەكانى لەو زىاتىر دەروات كە تائىستا لى ئى بەدەست هاتوھ. كەوايە ئەپەيامانە چىن وچ رىوايەتىك لەرىگاي پىتەكانى "ع-ل-و-ج" وە بەگۇيى كۆمەلگادا ئەدرى؟

مېزۇو لەھەر دەرەيەكدا بەزمانى خۆى دەدوى... بەلام زمان كاتىك دەتوانى گۇزارشىتگەرى مېزۇو بىت، كە كودەكانى خۆى لەو وشانۇو بەدەست هيىنابىت كەلەزاري بىزۇتنۇو كۆمەلايەتىيەكانەوه داکەوتەو و لەپىناؤھەلخراپانى خەلک و بىردىنان بۇ نىيو كىشىمەكىشە سیاسى وچىنەيەتىيەكان تەعىبىن لەناسو و ئامانجىيىكى تايىبەت. بەواتا يەكى تر زمانى جەماوەرى وزارەوهەكانى سەر زارى خەلک ئەگەرچى كودەكان و دەلەلتەكانى ھەرمىزۇۋويەك دەخەنرۇو، بەلام ئەۋە خودى جەماوەرە كەراستەو خۇ دەبىتە باھەتى كارتىكىرىنى ئەو حىزب بىزۇتنۇو كۆمەلايەتىيەكانى كەلەرۇدا خەرىكى ئالوگۇرپىدانى كۆمەلگاوشىلىپىدانى داھاتوھىكەن بەقازانجى خۆيان. زارەوهى "علوچ" و پاشگەرەكانى ناتوانى لەم حۆكمە بەدەربى.

نېزىكى دووسالى راپردوو، ئەگەرچى لەبارى زەمانىيەوە مېزۇۋويەكى يەكجار كورتە، بەلام دەوەرەيەكى خۇينىاو كەكۆمەلگايى عىراقى كىرده مەيدانى ئالوگۇرپىكى گەورەي سیاسى و كۆمەلايەتى، ئاراستەكانى بەتەوابى جىهانى داگىرت وجەنگ و داگىرەكارى و بەرەيکەوتىنى سینارىيۆيەكى رەشى كىرده چوارچىوھەيك بۇ دەركەوتەن و چالاکىبوونەوە و كىشىمەكىشى چەندىن دەستەوتاقم و ئەحىزابى سیاسى لەدەرەتەن بىزۇتنەوهەكانيان.. ناسيونالىزمى عەرەب و ناسيونالىزمى كورد وەك دوو بىزۇتنۇو لەدوو سەنگەرى جياوازدا، دوو رەھەند و دوو چارھەنوسى پىچەوانەيان لەم مېزۇۋوه كورتەدا لەخۇنىشاندا. بەمەجۇرەش "زاراوهى عەلوج" كۆدەكانى زمانى ئەم مېزۇۋوه و ئەم رەھەند پىچەوانەيەي ھەر دوو ناسيونالىزمى عەرەب و كورد و كارنامەكانيان دا دەخاتەرۇو. كەوايە باسەرەتا لەبارەي ناسيونالىزمى عەرەبىيەوە بىدوين:

لەگەرمەي جەنگ وپەلامارى ئەمەرىكا بۇسەر عىراق ناسيونالىزمى عەرەبى بەزمانى "علوچ" كەوتە دوان. بەلام لەم ئاخاوتىندا "علوچ" زاراوهىك نەبۇو بۇخىستە رۇوي راستى ئەو رۇوداوانىي كەلەپىشەوە بۇون، تەنائىت وشەيەك نەبۇو بۇنىشاندىنى زولم وېلەيەك كەبەسەر خەلکى عىراقدا دىت، بەلكو پەيامى غۇرۇرىكى نەتەوهىي بەگەرانەوە بۇ سەرگۈزشتەكانى نىيو دورگەي عەرەبى وجەنگى شمشىر وەشاندىنى سەرۈك خىلەكانى عەرەب، لەبەرامبەر پەلامارەرانى بىيگاندا، ئەو پىشىكەش بەكۆمەلگا بىكەت كە "عەرەبەكان" لەمەمۇوان نەترىستەن و ئامادەن لەھەر جەنگىكىدا رەمەكانيان وەلانىن وسەرى بىيگانان بەكەن بەسەرى شمشىرەوە. بەلام ئەمە تەنها بانگەشەيەكى پوچ و بىمامايدى رەھەنەوە كەجەنگ و دروگەرنى بەر دەۋام دوو خاسىيەتى جيانە كراوەيەتى، بەلكو ئەوهى لەبەرامبەر ئەم غۇرۇھ نەتەوه پەرسىتىيەدا دەكەويتەرۇو واقعىيەتە كۆمەلايەتىيەكانى بىزۇتنۇو بۇرۇۋازى و كارنامەي ناسيونالىزمى عەرەبىيە.

ناسيونالىزمى عەرەبى، دەسەلات و دەولەتىك كەدايمەزرازىد، بەرەمى تەوازناتى سیاسى و ئايىدىپۇلۇزى دەورانى دووقۇتبى و پاشتىوانەي روسياو بلۇكى رۆھەلاتە. ئەم بىزۇتنۇو بەلەگەرچى لەبارى مېزۇۋويەتىكە لەگەل پىگەتنى كۆمەلگايى مۇديرىنى عەرەبى، وەك بىزۇتنۇو بۇرۇۋازى وچىنە داراكانى كۆمەل دىتەكايىوھە، بەلام پىكەتى ئايىدىپۇلۇزى و بنىادە فكىرىيەكانى بەتەوابى لەراپردوودايدە. ئىسلام و رەگەز(ethnicity) و قەرەنگى تىرەگەرى و خومالى-رۇزھەلاتى، پايە سەرەكىيەكانى بىر ئايىدىپۇلۇزىي ئەم بىزۇتنۇو بەلەگەرچى داگىرەتە دەياردەي داگىرەكارى و بەمەجۇرەش "ئەنتى بىيگانەيى" و "ئەنتى رۆژتاوابىي" هەويەتى سیاسى ئەم رەھەنەوە دەولەت و ئىنزاپىكى سیاسى كەلەسەر بىناغەي هىزى كارى ھەر زان و سەرەرە ئىرېبۇنەوهى داھاتى نەوت دامەزراپوو نەمونە دىكتاتۆرىيەكى بېپەردو ئەپەرەنەوە بىماماىي و زولم و سەرگوتى لەبەرامبەر كىرىكاران و زەممەتكىشان و سەرچەم كۆمەلگادا راگرت. غۇرۇرىكى نەتەوهىي كەپىشى بەم واقعىيەتەنەوە دابۇو سەرەنچام ناسيونالىزمى عەرەبى لەبۇتە فاشىيىزمى كويىرانە و فەناتىزىمدا گەيانىدە ترۆپكى خۆى.

ئەگەرچى خورانەگىرن لەجەنگىدا لەبەرامبەر ماشىتىكى مىلتارىيستى گۇرەرى ئەمەرىكا يى و بەنسىب بۇنى شىكتىكى حەتمى، راستىيەكى پىشوهخت بۇو. بەلام ئەم شىكتە ناتوانى پەيامى بەستىنى قايلى ناسىونالىزمى عەرەبى و غۇرۇكى نەتەوەبى بىت كەمىزۇرى كۆملەڭاي عىراقى بەئاڭرو خۇين نوسىيەتەوە. بەلكو ئەو خۇرى جىنگ داگىرىكارى و مىلتارىزىمىكى جىماوى ئەمەرىكا يى لەعىراق خۇينى تازە لەتىيۇ دەمەركانى نەتەوەپەرسىتافى عەرەبى دا دەشىنېتەوە.. پەيدابۇنى ناوى يَاوەر و حەممەتەكەى وەرەشىيەك كە لەبەرامبەر داواكارى خەلکى كوردىستان بۇ بەرپاڭىدىنى رىفراندۇم كىرىدى، نىشانەيەكىن لەھە ئەمەرىكا و جەنگ و سىنارىيۇيەك كە لەعىراقدا بەرىي خىستووه، ناكۆكىيەكى ئەتوتى لەگەل ناسىونالىزم و ئايدىيولۇزىيە ناسىيونالىزمى عەرەبى و بىنیادەكانىدا نىيە، بەلكو ئەھە ئەو لەرەتى مەلمانى وجەنگىدا لەدزى رژىمى بەعس بەدۋاھى بۇو سەرىتەوەي صدام و رژىمەكەى بۇو لەپانتايىيەكدا كەناسىيونالىزمى عەرەبى خاوهنى بۇو. هەربىيە زىندوراڭىتنى ھەۋىيەتى قومى عەرەبى و شىكلدانەوەي دەولەتى داھاتووى عىراق بەم ھەۋىيەتەوە ئىچتەمالىكى ئەكىدە. چونكە ئەم پىداويىستىيەكى بەھەرەتى ھینانەكايەوەي دەسەلاتى چەقبەستووى گشت بەشەكانى چىنى بۆرۇزاپىيە كەدەتۋانى بەھۆيەوە عىراق لەخەتەرى "جمهورى دووهمى ئىسلامى" لەناوچەي كەندوادا دەركىشى و ھاواكتا لەپۈرسەي دابەشكەرنەوەي دەسەلاتدا رەۋەندىكى ئازام بۇ دەستپىكىردنەوەي دەورەيەكى نۇي لەكەلەكەي سەرامايمە لەعىراقدا فەراھەمبەھىنى.

رۇوداوهەكانى ئىستاي عىراق بەرۇشنى نىشان دەدەن، كەھىشتا زارەوەي "علوج" كودىكە بۇ ھەستانەوەي رەوتى ناسىيونالىزمى عەرەبى و دووبارە بەرھەمەيىنانەوەي حەممەت و دەولەتىك كەنمۇنەكەي زىاتر لەنیوسەدەيە خەلکى عىراقى لەھەۋىيەتى ئىنسانى و كۆمەلايەتى و مافى ھاولاتىيانى يەكسان بىبىھەشكەردە.

بەلام لەم مىزۇوەدا ناسىيونالىزمى كورد رەوتىكى پىچەوانەي تىپەراندۇوە، رووخانى رژىمى بەعس ئەگەرچى لەرۋالەتدا سەركەوتىكى بەم بىزۇتنەوەيە بەخشى و لەم پېيەنەدەشدا زاراوهى "علوج" لەبەكارەنەنائىكى كۆمەيدىدا وەك نىشانەيەك بۇ سەرەكەوتەن وغۇرۇر ئەتەوەيەي ھاتە سەرەزارى خەلکى كوردىستانەوە، بەلام ئەم سەركەوتەنە ھەرگىز بەمانى سەركەوتى خەلکى كوردىستان ورۇڭارىبۇونىان لەبەلەو موسىيەتەكانى كىشەيەكى نەتەوايەتى نەبۇو كەسالەھاين سالە مىزۇوى زىانى ئەوانى پى لەقالب دراوه، تەنانەت سەركەوتىنىك بۇو كەچۈكەتكىن ئالۇڭىرى بەقازانجى باشتىبۇونى زىانى خەلکدا ھیناتىپەتەكايەوە. بەپىچەوانەوە ئەھە ئەسەنارىيۇ ئەم سەركەوتەنەدا بۇو ئەنجامىك، دانانى خەلکى كوردىستان و قۇمەدەكانىيان بۇو لەپاشت سەرى سىياسەت و جەنگىك كەئەمەرىكا لەعىراقدا بىرىۋە. بەم حالەوە غۇرۇكى ئەتەوەيەن و پۇزىكى سەركەوتەن كەناسىيونالىزمى كوردى سەرمەستكەردووە، ناتوانى ئەم بىزۇتنەوەيە لەماھىيەتىكى ساختە و بىناغەيەكى پۇچ دەركىشى كەلەسەرى راوهەستاوا.

ناسىيونالىزمى كورد ھېچ ھەقانىيەتىكى ئىيە و ھەلگىرى ھېچ جۆرە رىۋايدىتىكى ئازادىخوازى ورۇڭارى كۆمەلايەتى ئىيە لەچەپەرە سەرەتەمگەرى. بەرنامىو چوارچىبو سىاسىي و فکرىيەكانى ئەم بىزۇتنەوەيە و نەفسى وجود ورىشەداربۇونى لەنیوخەلکدا كارداشنىدەيەك بۇو لە وجوودى ناسىيونالىزمى عەرەبى ورژىمى بەعس و سەتەميكى نەتەوايەتى كەبەسەر خەلکى كوردىستاندا دايىسەپاندۇوە. بۆرۇزاپىيەم بارزارە، داواكارى بۆرۇزاپىيە كوردى ئەيدىعاى رۇڭارى نەتەوايەتى لەرژىمەكى عربى كەرددووە، خۇى لەباوهەشى سەرمەيەدارى عىراقى و ناسىيونالىزمى بەعسدا گەورەبۇوە. پۇرسەي ئىسلامى زەراھى سەرەتلىك سالانى 70 كان و سەرەلدانى سەرمەيەدارى و بازارى كاروکالا لەعىراق و رۆچۈونى كوردىستان بۇنىيەم بارزارە، داواكارى بۆرۇزاپىيە كوردى بۇ بىردىنى نزخى ھىزى كارى ھەزازى كەرکارانى كوردىستان لەمبازارەدا كەرە ئامانچىكى ئىتسىراتىپىزى و بەلەثارادابۇونى سەتەمى ئەتەوايەتى ئەۋەرسەتەي پىدا كېشەو دەعوايەكى بى بىرانەوەي قەومى لەبەرامبەر دەولەتى مەركەزىدا سازىكاو چارەسەرەكەشى بەمەرجى ئىمتىياز و دەسەلات گەرتى خۆپى بېھەستىتەوە.

لەم پېيەنەدا ئەگەرچى ناسىيونالىزمى عەرەبى ھەرچونىك بىت توانى دەولەت-نەتەوە لەقەوارەيەكى ئاواچەپى دا دارىزى، بەلام سەرەبەخۆپى دەولەت-نەتەوە، بۇ ناسىيونالىزمى كورد مانايەكى ئىيە. بەقەد ئەھە لەرەكەوتىكى سىاسىدا بەناوى فيدرالىيەن وشىتى لەم جۇرەھو، لەگەل دەولەتى عىراقدا بەسازى و دەرگا بەرۇرى سەرمەيە قازانچى بۆرۇزاپىيە كورد لەبازارەكانى عىراقدا بىكەتەوە. بەشدراي لەھەلىزىاردن وەك رىگايەك بۆسازىدانەوە دەولەت لەعىراق وەھولدان بۇ لەكەنەنەوە كوردىستان بەم دەولەتەوە كە 13 سالە بەكەرەدە سەرەبەخۆپى ئەۋەرسەتەي پاشتى بەم بىناغەمادى و چىنایەتتىپە داواه. لەمەش سەيرتر سىياسەتى ناسىيونالىستى بەگاشتى بەپىي دروشەكانى "بىيگانە بۆدەرەبە" و بۇ يەكىتى خاكى ئەتەوە "ئاراستىيە، بەلام ناسىيونالىستى كورد كەسالانىكى زۇر لەوانى كوردىستان بەدزى داگىرىكەران و بۇ رۇڭارى خاكى پېپۇزى كوردىستان" ھانداواه، لەم مىزۇوە كورتەدا چەندىن جار نەمۇنە سىياسەتى پېشلەشكەرى كەردىن بۇداگىرەران و پارچەپارچەكەركەنى كوردىستانى لەخۇنىشاندا.

لەبارى ئايدىيولۇزى و فەرىشەوە ناسىيونالىزمى كورد نەمۇنەيەكى ھەرە داما دەھاتە پېشچاۋ. ناسىيونالىزمى عەرەبى ئەگەر رىزىك لەپەندانى خۆى لە "صاطۇع الحصرى وە تائەلیاس فەرھ" ھینابىتە دەرەوە و بەزمانى "فيختە" و رۇمانسىزمى فەرەنسايسى لەبارەي "ئىرادەي ئەتەوە" و سىياسەتى ئەتەوە دەۋابىن، ئەوا داما داما بەزمانى مەلاؤ شىيخ و شاعيرانىك دەدۋىن كە سەرچاۋەي قېرىبۇون و بېرکەنەدەيان رۇشنبىرىيەكە كەلە "ئەتەوە سەرەدەست" مەد داڭەتتۇوە. تەقدىس كەنەنە خسوسىياتى خۆجىيە و فەرەنگى عەشىرەتى - ئىسلامى تىكەل بەدەمارگىرى رەگەزى و پاشماۋەكانى كۆملەڭاي داخراو لەسەرەدەمانى پېشىندا. ئەمانە بابەتكانى بىرۇ ئايدىيولۇزىيە ناسىيونالىزمى كوردى كەردىنەلەڭ كۆملەلايەتى و سىيستەمى ئابۇرۇشە 13 سال تەجىرىپەي دەسەلاتدارىتى يەكىتى پارتى بەسە بۇ مایە پۇچ بۇنى ناسىيونالىزمى كوردى، كەردىنەلەڭ بەئۇرۇڭا يەكىتى چاوهەۋانى و راڭىتنى لەسەرەمەن سىيستەمى ئىدارى و ياسايسىكە كەبەعس لەكوردىستاندا بەرىۋەي بەردووە، لەبنەوە ئەو غۇرۇر ئەتەوەيە تورەلدەدات كەلەزمانى ئەم بىزۇتنەوەيە ئاراستەي كۆملەڭا خەلکانى دەوربەرە دەكتات. لەكتىكدا "ئەتاتورك" و "دام حسین" لاتى كەم توانىيان دەولەت و

سیستمه میکی به رویه بردنی باشت لە چاپیش وویان پیشکەش بە خلکی ژیردەستی خویان بکەن، ئەویش لە ماویە کدا کە زۆرتر نەبۇ لە ماوە دەسە لاتداریتى تالە بانى و بارزانى. تەنها سەرەلدانى كوشتنى ژنان وەك مۇدۇك و دانانى كۆمەلگا بە دىار خىرو صەدەقە ئەتە وە كەرتە گەران پەركەنلىكى كاربىدەستانىك كە تازە لە شاخوھ ئىدارەي شاريان گىرتۇتە دەست، بە سە بۇ سەلماندى راستى پېچە وان بۇنى ناسیونالیزمى كورد لە گەل كۆمەلگای مەدەنلىكى كوردىستاندا.

بەم خاسىيە تانە وەيە ناسیونالیزمى كورد لەم مىزۇوه كورتەدا كايىيە كى دوراۋ بە پۇزى سەركەوتن و غۇرۇيە ئەتە وەيىيە و تىيدەپەرىنى. وەئەگەر بە زمانى يكى سادە كارنامەي ناسیونالیزمى كورد لەم كایىيە دۆراوهدا كورت بکەينەوە، تەنها پەرنىسىپىكى دۇر ئىنسانى و سىياسەتىكى پوچى لىدەرىدىت. ئەویش ئەتە وەيە: بىنیمان كەچۈن ناسیونالیزمى كورد و حىزىيە كانى بە دور لەھەر پەرنىسىپىكى ئىنسانى، بەھانە ئې پاشت لە زەھى دانى "دۇزمن" يك، درندەيە كى گەورە، بە ماشىنلىكى گەورەي بىلىتارىيەتى يەوە هىنايە سەرچىانى مەنلان و ژنان و خەلکى بىتاوانى عىراق و "پىشەمەرگە قارەمانە كانىان" لە رىزى پېشە وەي جەنگىكدا راگرت كە كاولكارى و كوشتارو تىپۇرۇ دارمانى يەك كۆمەلگائى بە دواي خويدا هىنابەجۇرەش ناسیونالیزمى كورد پەرنىسىپى ئەوەي خستە ئەم مىزۇوه كورتە وە كە "ئەتە وەيە كى چەۋساوه ھەقىيەتى بۇ پاشت لە زەھى دانى دۇزمنە كە ئەتە وەيە كى ترقى سابى بكاو كۆمەلگائى كىش كاول بكا!!".

بەلام سىياسەتىكى پوچ كە پاشتى بەم پەرنىسىپىه دابۇو، وە دەرەناتنى صدام و رژيمە كى بۇو، لە سەرىيە كە و خۆگەريدا نە وە بە ناسیونالىستى عەرەبى و ياوهرو عەلاؤيە وە لە سەرىيە تزەھە، ئەوەي هاتە نىو ئەم بازىنە وە، ھاوپەيمانىتى يەك بۇو لە گەل سىستانى و دەيان مەلاو ئاخوندى "شىعى و سونى" و سەرۆك عەشيرەتى عەرەبىدا. دوراوى لەم سىياسەتە شدا لە وەدایە كەزىانى ئىستا و چارەنوسى خەلکى كوردىستان بە سادەيى تە سلىم كراو بە دەھولەتىكە و دەلکىيەرەتى وە كە لە ناۋەرۆكدا ھەمان پىناسە دەھولەتى بە عەس و عەربى-ئىسلامى دەبى، بە مجۇرەش خەلکى كوردىستان قوربانى يەكەم و ئاخىرى ئەو كارنامە يەك دەبن كە ناسیونالیزمى كورد لەم مىزۇوهدا تىيدەپەرىنى.

بەلام لەھەمۇ ئەم مىزۇوه كارنامە يە كانى خرایەرۇو، نابى ئەوە لېيرچىت كە كاتىك زاراوهى "علوج" دەبىتە پاشگىر و ووشى كريكاران و "كريكارى علوج" ئى لېېرەمدىت. لەمەشدا ناسیونالیزمى كورد غۇرۇي ئەتە وەيە تا ئاستى يەك تەحقىرى كۆمەلایەتى و چىنایەتى، لە بەرامبەر خەلکى عەرەب زمان و ئەو كريكارانە كە بۇ كار روويان كردۇتە شارە كانى كوردىستان دەباتە پېشە، كە بەشىكىيان كوردە كانى ناواچە شىخان و مۇسل و كەركوك و خانەقىنن. ئامانجىش لەمە هەرئە وەنلى يە زمان و فەرەھەنگىك جىبىكە ويت كەبرەو بە راسىزىم و قەوگەرايى بداو زەمینە كانى شەرۇدە عواي قۇومى و بەرينكەرنە وە قىشتى نىوان خەلکى كوردىستان و "ئەوانى تر" راگرى، بە لەكۆ تەحقىكەرنى كريكاران و چىننى كريكارى كوردىستان و رەسمىت دانە بە جۆرىك لەھىزى كارى هەرزان و بىبىھا لە روانگەي كۆمەلایەتى يەوە، لە بەرددەم سەرمایىدارن و بۇۋازى كورددادا، هەرودك چۈن غۇرۇي ئەتە وەيى ئىسراىيلى يە كان بەرامبەر بە "كورد جووهكانى" نىو دەھولەتى تازە دروست بۇو ئىسراىيل بە داهىنانى زاراوهى "كارى كوردان" لە كۆمەلگادا چەسپاندىان.

بەلام ئەوەي كە دەبى لەم مىزۇوه كورتەدا و لە بەرامبەر ئەم غۇرۇر ئەتە وەيە پۇوچانەي كۆمەلگادا ئەتە وەيە پەستنى يە كانى و بەستنى يە كانى فايلى ناسیونالىزم خەلکى بۇ راكىشىرى ئەوەي كەزگارى كۆمەلگاي عىراق لە غۇرۇر ئەتە وەيە قەومى و ئاكامە ترازيىدى يە كانى و بەستنى يە كانى فايلى ناسیونالىزم بە دامەزىاندى دەھولەت و دەسەلاتىكى سکولار لە پېرسە ئىگىانە وەيە مەدەنلىيەتى كۆمەلگادا ئە توافرى مومكىن بىن. ئازادى خوازى و پىناسە كردنە وە كۆمەلگا لە سەر بىناغەي هەوەيەتى كۆمەلایەتى و ئىنسانى و سەلماندى مافى هاولاتىي بۇونى يە كىسان بۇھە مۇوان بەبى ناسىنامە رەگەزى و ئايىنى و چەسپاندى ئەم راستىانە لە دەستتۈرۈ داھاتوى دەھولەتى عىراقدا مەرجى بىناغىي يە لەم پىناؤھدا.. بىگومان هەلنانە وەيە هەنگاواي يە كەم لەم راستىانە دا كۆتايىي هىنانە بە جەنگ و داگىرەكارى و كەردىنە دەرە وەي ئەمريكى و تۈرەلە دانى پىناسە قەومى و تايەفەيى و ئايىنى يە كانى بۇ خەلکى عىراق فەورى ترىن ئەركى سەرشارنى سەرجەم خەلکى ئازادىخواز و بىنۇتە وەي كۆمۇنېستى كريكارى يە لە ناواچە كەدا.